

SJABBAT SJALOM

Sjabbat Weekblad voor Nederland

Jaargang IX, Nr. 311

Parasjat Noach

6 Chesjwan 5770
24 oktober 2009

Overzicht parasjat Noach (Genesis 6:9 – 11:32)

Het is nu tien generaties later sinds de schepping van de eerste mens. Adams nakomelingen hebben de wereld gecorrumpeerd met hun immoreel gedrag, afgoderij, roef en geweld. Hasjem besluit het probleem voor eens en voor altijd op te lossen door een vloed over de wereld te brengen die alle aardbewoners zal vernietigen, met uitzondering van de rechtvaardige Noach, diens familie en voldoende dieren om de aarde weer opnieuw te kunnen bevolken. Hasjem geeft Noach instructies om een ark te bouwen, om aan de vloed te ontsnappen. Na veertig dagen en nachten onafgebroken zware regen, bedekt de vloed geheel de aarde, zelfs de toppen van de hoogste bergen. Na nog eens 150 dagen begint het water weer te zakken. Op de 17e dag van de 7e maand komt de ark tot rust op de Berg Ararat. Noach zendt een raaf uit en vervolgens een duif om er zeker van te zijn dat het water gezakt is. De raaf komt terug. De duif komt terug. Een week later, zendt Noach de duif nog eens uit. Deze keer komt de duif pas tegen de avond terug, met een olijftak in zijn bek. Na nog eens zeven dagen zendt Noach opnieuw de duif uit, maar die komt deze keer niet meer terug. Hasjem zegt tegen Noach dat hij en zijn familie de ark moeten verlaten. Noach brengt dankoffers voor Hasjem van de dieren die hij voor dit doel met de ark heeft meegenomen. Hasjem zweert nimmer meer een vloed te brengen over heel de wereld en zet de regenboog aan het hemelgewelf als teken van dit verbond. Noach en zijn nakomelingen mogen nu vlees eten, in tegenstelling tot Adam. Hasjem geeft aan Noach de Zeven Noachidische Wetten die voor de hele mensheid gelden: Het verbod van afgoderij, ontucht, diefstal, blasfemie, moord, het eten van vlees van een levend dier en de verplichting om een rechtsstelsel op te zetten. Het klimaat van de wereld wordt vastgesteld, zoals wij dat vandaag kennen. Noach plant een wijngaard en wordt dronken van zijn eigen producten. Cham, één van de zonen van Noach, vermaakt zich als hij ziet hoe dronken en naakt zijn vader is. Sjem en Jafet echter, slagen erin hun vader te bedekken zonder naar diens naaktheid te kijken, door achteruit naar hem toe te lopen. Voor dit incident wordt Kanaän, de zoon van Cham, gestraft met de vloek van de slavernij. De Tora noemt de nakomelingen van Noachs drie zonen op, waarvan de zeventig volken van de wereld afstammen. De Tora vermeldt de geschiedenis van bouw van de Toren van Babel, hetwelk tot resultaat heeft dat Hasjem de taal van de mensen opdeelt in vele talen, waarna de mensen zich in volksgroepen over de wereld verspreiden. De Parasja eindigt met de genealogie van Noach tot Avram.

Door Ohr Somayach in Jeruzalem, Israël

©1998 Ohr Somayach International - Alle rechten voorbehouden

Haftara Parasjat Noach

De Haftara wordt gelezen uit Jesjajahoe 54:1-55:5

Het verhaal gaat deze week over Jeroesjalajim dat weer zal worden opgebouwd met edelstenen en alle Joden zullen de Tora kennen.

Jeruzalem zal weer bevolkt worden. Haar bevolking zal talrijker worden dan ooit. Hasjem zal het Joodse volk inzamelen en het zal nimmer meer verstrooid worden. Zoals Hasjem gezworen heeft dat Noachs wateren niet meer over de aarde zullen komen, zo ook heeft Hij gezworen niet meer kwaad op Zijn volk te zullen zijn. Jeruzalem zal worden opgebouwd met behulp van kostbare edelstenen en haar bewoners zullen spiritueel groot zijn. Er zal vrede zijn en haar bewoners zullen vrij van onderdrukking zijn. Als de Joden Hasjem vrezen, zullen zij niets meer te vrezen hebben van hun vijanden. Alle wapens die tegen het Joodse volk gebruikt zullen worden zal Hasjem vernietigen.

De Haftara roept vervolgens alle Joden op om Tora te leren. Dan zal Hasjem de Masjiach sturen, en die zal als een vorst regeren; alle volken van de wereld zullen zich aan hem onderwerpen.

Een onmogelijke taak

De bouw van de Ark was een onmogelijke taak, iets wat Noach nooit had kunnen voor elkaar krijgen zonder G-ddelijke hulp. Dat, verklaart de Ba'al haToeriem, is de reden waarom er na *ta'asecha* [je zult maken] in 6:16 staat: *waAni* [en Ik], alsof G-d Noach vertelde dat Hij de Ark samen met hem zou bouwen.

Inzicht in Parasjat Noach 5770 (Uit: *Vedibarta Bam*)

„Dit zijn de nakomelingen van Noach; Noach was een rechtschapen man, volmaakt onder zijn tijdgenoten; Noach wandelde met G-d.” (6:9)

De Tora die G-d ons gegeven heeft is kort en bondig. Waarom worden Noachs eigenschappen dan zo uitgebreid beschreven?

Onze Geleerden verdelen de mitswot in twee categorieën: (1) onze verplichtingen ten opzichte van Hasjem en (2) onze verantwoordelijkheden tegenover onze medemens.

Sommige mensen zijn zeer zorgvuldig in de naleving van hun verplichtingen tegenover Hasjem. Ze davvenen (bidden) met toewijding, studeren ijverig Tora en houden zich nauwkeurig aan mitswot, zoals *tsietsiet*, *tefillien*, *Sjabbat* en *Jom Tov* en *kasjroet* [de Joodse spijswetten], enz. Hoewel ze deze voorschriften voor Hasjem met grote zorg uitvoeren, missen zij de ernst en het respect voor de rechten en eigendommen van hun medemens.

Anderen zijn soms zeer zorgvuldig met hun relaties tot hun medemens. Ze helpen ieder die in nood verkeert en tonen respect voor iedereen. Maar ze zijn laks in hun plichten tegenover Hasjem. Ze zeggen geen gebeden zoals het zou moeten, studeren niet zoveel Tora als ze zouden kunnen of zijn niet zorgvuldig in de uitvoering van andere mitswot.

In dit vers vertelt de Tora ons dat Noach een rechtschapen mens was in ieder opzicht: „volmaakt onder zijn tijdgenoten” – in zijn relaties met anderen, en ook „wandelde hij met G-d” – door Hem op de juiste wijze te dienen.

Een andere verklaring: Sommige mensen houden zich thuis nauwgezet aan Tora en mitswot, maar wanneer ze onder vrienden zijn, doen ze dingen die een *Ben Tora* – iemand die leeft volgens Tora – niet hoort te doen. Bijvoorbeeld: thuis zijn ze zeer zorgvuldig met *kasjroet*, maar wanneer ze samen met vrienden eten, zijn ze niet zo zorgvuldig. Anderen gedragen zich juist erg vroom in het gezelschap van anderen, maar alleen thuis nemen ze het niet zo nauw. Bijvoorbeeld in *sjoel* [de synagoge] davvenen ze uitgebreid met grote aandacht en zorgvuldigheid, maar thuis racen ze in een paar minuten door de gebeden heen.

Tora vertelt ons dat Noach een *tsaddiek* was: „hij was volmaakt onder zijn tijdgenoten” – als hij onder de mensen was hield hij zich zorgvuldig aan Tora en mitswot, en „Noach wandelde met G-d” – ook als hij alleen met G-d was, volgde hij Zijn wegen.

„Noach was een rechtschapen man, volmaakt onder zijn tijdgenoten”

Rasji schrijft in zijn bekende commentaar op dit vers: „Sommige *Rabboteinoe* – van onze Geleerden – verklaren het tot zijn lof: indien hij reeds in dit slechte geslacht zo rechtschapen was, dan zou hij zeker, wanneer hij geleefd had in een geslacht van rechtschapen mensen, een nog groter rechtschapen mens zijn geweest. En sommigen verklaren het tot zijn schande: in verhouding tot *zijn* geslacht was hij een rechtschapen mens, maar indien hij geleefd had in het geslacht van Avraham, zou hij niets betekend hebben.”

Waarom laat *Rasji* bij de negatieve opinie het woord *Rabboteinoe* – onze Geleerden – weg?

Het woord *Rabboteinoe* betekent letterlijk ‘onze leraren.’ Er zijn vele manieren om van een leraar te leren. Men kan leren van zijn gedrag, van zijn manier van spreken en van de kennis die hij anderen bijbrengt.

In *Pirkei Avot* (1:6) wordt ons geleerd iemand altijd gunstig te beoordelen – hem het voordeel van de twijfel te gunnen. Om te oordelen over Noachs status in een andere generatie, is speculatie. Dus de rabbijnen die hem loven zijn geschikt als „onze leraren”: we kunnen van hun leren dat we onze medemens als gunstig moeten beoordelen.

De mening van de anderen (die voorspellen dat Noach niet zo groot zou zijn) *kunnen* wel gelijk hebben, maar ze kunnen niet worden aangeduid met „onze leraren,” die ons leren anderen gunstig te beoordelen.

Chassidische wijsheid

De mens heeft twee ogen gekregen, zodat hij de verdiensten van zijn vrienden met één oog zou kunnen zien, en zijn eigen tekortkomingen met zijn andere oog.

Uit de schatkamer van chassidische verhalen

Maak van je woord een licht

„Een licht moet je maken in de ark,” (6:16)

Het Hebreeuwse woord תְּבִיאָה – *teva* – kan vertaald worden met *ark*, zoals dat past in de eenvoudige verklaring van *dit* vers, maar het kan ook vertaald worden met *woord*, zoals in deze homiletische interpretatie: „Maak de woorden van je gebed een licht” (*Ba'al Sjem Tov*).

Rabbi Jitschak Luria, bekend als de *Arizal*, bad met buitengewone toewijding tijdens de Ontzagwekkende dagen [Rosj Hasjana en Jom Kippoer]. Maar dan werd hem verteld vanuit de hemel dat er een man was in een bepaalde stad, die beter bad dan hij. De beroemde kabbalist reisde daarheen, bracht een bezoek aan die man en vroeg hem:

„Bent u een Torageleerde?”

„Nee.”

„Weet u hoe men moet davvenen [bidden]?”

„Nee.”

„Wat deed u dan op de Hoogtijdagen?”

„Rabbi,” antwoordde de man, „Ik ken zelfs niet het hele alfabet, alleen maar van *alef* tot *joed*. Toen ik de synagoge kwam en daar iedereen toegewijd zag davvenen, heb ik hardop gezegd wat ik kende. En hoewel ik niet kan davvenen, zei ik met een gebroken hart: „*Alef, beet, gimmel, dallet, hee, wav, zajin, chet, tet, joed*. Heer der wereld, zet deze letters in de juiste volgorde, zoals U ze begrijpt, en ik hoop dat U ze wil accepteren.” Dat is wat ik gezegd heb met een gebroken hart, maar met al mijn kracht en daarna begon ik overnieuw.” En het waren deze woorden die meer indruk maakten op Hasjem dan de gebeden van de heilige *Arizal*.

Verhalen uit de Midrasj

Pleiten voor de wereld

„Maak voor jezelf een ark van goferhout” (6:14).

G-d gebod Noach een grote ark te bouwen, als een enorm schip, en dat van binnen en van buiten met teer te bestrijken. Hoewel G-d Noach ongetwijfeld had kunnen redden zonder ark, wilde Hij dat Noach honderdtwintig jaar aan de bouw van een ark zou werken, zodat de mensen zouden vraag wat hij deed. Wanneer hij dan zou vertellen over de vloed die G-d over de wereld zou brengen, zouden ze misschien terugkeren van hun zondig leven..

Rabbijn Bechaje vraagt: waarom bad Noach niet voor het behoud van de wereld, op de manier waarop Avraham bad, toen G-d hem vertelde van de op handen zijnde vernietiging van Sedom en Amora? Want Avraham bad herhaaldelijk voor deze slechte mensen en zo davvenden alle profeten voor het behoud van hun slechte generatie.

Toen eenmaal bleek dat er zelfs geen tien goede mensen in Sedom waren, stopte Avraham met voor hen te bidden. Zo ook realiseerde Noach dat er zelfs geen tien rechtvaardige mensen waren in zijn generatie, en daarom kon hij niet voor hen bidden.

Een andere reden waarom Noach niet bad, is dat G-d gedurende honderdtwintig jaar gewaarschuwd had voor de vloed, maar ze hadden deze waarschuwing genegeerd.

De auteur van *Toledot Jitschak* verklaart Noachs zwijgen met te zeggen dat Noach weliswaar een goed mens was, maar dat hij het vertrouwen in G-d miste. Hij geloofde niet werkelijk dat G-d een vloed over de wereld zou brengen. Hij dacht dat G-d de mensen alleen maar bang wilde maken, in de hoop dat ze berouw zouden krijgen en tot inkeer zouden komen.

Dieper inzicht in parasjat Noach (5770)

De Dood van Haran

Uit Sjeem miSjmoeël

Na de welbekende verhalen van de Vloed en de Toren van Babel sluit de parasja af met een lange genealogie. De geschiedenis van de mensheid wordt verhaald van Noach tot Avraham Avinoe, tien generaties later. We pakken het verhaal op bij Terach, Avrahams vader:

En dit zijn de nakomelingen van Terach: Terach bracht Avram, Nachor en Haran voort, en Haran bracht Lot voort. Haran stierf nog tijdens het leven¹ van zijn vader Terach, in zijn geboorteland, in Oer-Kasdiem.

(Bereisjet 11:27-28)

We weten het een en ander over het leven van Haran en wat er met hem gebeurde, en dat zou ons in staat moeten stellen een beeld van zijn karakter te vormen. De heilige Arizal, Rabbijn Jitschak Luria, voorziet ons van een raadselachtige start bij onze poging Haran te begrijpen. Hij beweert dat volgens de kabbalistische traditie Haran dezelfde ziel had als Aharon Hakohen. Deze ziel leefde eerst in Haran en werd daarna, vele jaren later, gereïncarneerd in het lichaam van Aharon. Laten we eens proberen een beetje te begrijpen wat dit betekent.

Aharon HaKohen

De Maharal van Praag geeft ons een fascinerend inzicht in het karakter van Aharon HaKohen:

De naam *Aharon* wordt in het Hebreeuws geschreven met vier letters: אהרן – de letters *alef*, *hee*, *reesj* en *noen*. De *reesj* heeft een waarde van tweehonderd en is de middelste letter van de honderdtallen. De *noen* heeft een waarde van vijftig en is de middelste letter van de tientallen. De *hee* heeft een waarde van vijf, en is de middelste letter van de eenheden.²

(Maharal, Tiferet Jisraël, hfd. 22)

Dit, zegt de Maharal, onthult het ware karakter van Aharon. Zijn naam (die zijn ware karakter uitdrukt) duidt erop dat hij een man was die zich concentreerde op de „middel”-aspecten van het leven – de interne, spirituele facetten van het bestaan, in plaats van de meer externe, zichtbare.

Hoewel de Maharal een verklaring suggereert voor de *alef*, de eerste letter van Aharons naam, kunnen we onze eigen verklaring suggereren. De *alef* is de eerste letter van het alfabet en heeft een numerieke waarde van één. Het is de leider van alle letters; en zijn naam betekent dan ook inderdaad *leider*, *aanvoerder* of *baas*. Het is ook een aanwijzing voor de *alef* van de wereld – G-d zelf. De *alef* aan het begin van Aharons naam wijst erop dat Aharons hele doel in het leven gericht was op het dichter tot G-d te naderen.

Wie was Haran?

Dit aannemend, mogen we opmerken dat de namen Aharon en Haran veel gelijkenis hebben. *Haran* mist alleen de *alef* uit de naam Aharon. We zeggen „alleen,” want daarin ligt heel het verschil tussen hen. Haran had al de juiste doelstellingen in het leven en concentreerde zich op de geestelijke, interne aspecten van het leven, zoals de letters van zijn naam, *hee*, *reesj* en *noen* suggereren. Maar één cardinale factor was afwezig: hij was niet in staat om zijn doestellingen op de dienst van G-d te richten en op de nabijheid tot Hem, zoals Aharon. Daarom is er geen *alef* aan het begin van Haran. Het is echter geen vraag of Haran in wezen een goed mens was; hij was de voorvader van Racheel, Lea en uiteindelijk van David HaMelech, nakomelingen met buitengewone spirituele kwaliteiten. Die kwaliteiten moeten latent in Haran aanwezig zijn geweest, hoewel niet volledig ontwikkeld.

1. [Dit volgt de vertaling van Rasji, maar er staat letterlijk: „In het gezicht van Terach.”] *Rasji* verklaart: En een Agadische verklaring zegt dat hij gestorven is door het toedoen van zijn vader, want Terach had zijn zoon Avram aangeklaagd bij Nimrod, omdat hij zijn afgodsbeelden had vernield. Daarvoor gooide Nimrod Avram in een brandende oven. Haran bleef nu in afwachting zitten en zei bij zichzelf: „Als Avram wint, dan kies ik zijn kant, maar als Nimrod wint, kies ik diens kant.” Toen Avram gered werd, vroegen zij aan Haran: „Aan wiens kant sta jij?” en Haran antwoordde: „Aan de kant van Avram.” Toen gooiden ze ook hem in de brandende oven, maar hij werd verbrand. Dit is de betekenis van de woorden *Oer-Kasdiem*: ‘het vuur van de Chaldeeërs.’

2. De Hebreeuwse letters hebben ieder ook een getalswaarde. *Alef* is één, *beet* is twee, en zo verder tot *jod*, hetgeen tien is. De volgende letters van *kaf* tot *tsadi* zijn twintig tot negentig en *koef* tot *tav* zijn honderd tot vierhonderd. De juiste combinaties vormen alle tussenliggende getallen.

Harans Tikkoen

Hoewel Tora geen bijzonderheden vermeldt omtrent de aard van Harans vroegtijdige dood, heeft *chazal* de traditie door gekregen die de details voor ons invult.

Er zijn twee versies van het verhaal:

[Nadat Avram de afgodsbeelden van Terach vernield had] handigde Terach Avram over aan Koning Nimrod... Nimrod was een vuuraanbidder en dreigde Avram in een brandende oven te gooien, om te zien of hij gered zou worden door zijn G-d. Haran keek toe en was onzeker wie hij zou steunen – zijn broer of Nimrod. Hij redeneerde dat als Avram ongeschonden uit de oven zou komen, dat hij dan Nimrod zou vertellen dat hij achter Avram stond. Maar als Avram zou sterven, dan zou hij zijn steun aan Nimrod betuigen.

Avram werd in de oven gegooid en kwam er ongedeerd weer uit. Toen Nimrod van Haran eiste aan wiens kant hij stond, zei hij dat hij zijn broer steunde. Ze gooiden Haran in de oven en hij werd levend verbrand.

(*Bereisjiet Rabba 38:23*)

De tweede versie:

Nimrod wierp Avram in de oven omdat hij Nimrods afgoden niet wilde dienen, maar het vuur was niet in staat om hem te verteren. Haran was daar aanwezig en overwoog wie hij zou steunen (zie boven). Toen iedereen zag dat Avram ongedeerd bleef door het vuur, veronderstelden ze dat Haran een grote tovernaar was en dat het zijn aanwezigheid was, die Avram gered had. Een vuurvlam kwam uit de hemel naar beneden en doodde Haran.

(*Targoem Jonatan ben Oeziël, Bereisjiet 11:28*)

Het is van belang voor ons om ons te realiseren dat Avram en Haran leefden in een maatschappij die doordrongen was van goddeloosheid. Ze waren tijdgenoten van de *Dor haflaga* (de generatie van de verspreiding) in de tijd van de bouw van de Toren van Bavel. Vele *midrasjiem* wijzen op de verwerping van G-ds controle over de wereld en de rebellie daartegen die heerste in die tijd.³ Een geweldig vertoon van *kiddoesj Hasjem* was nodig om deze atmosfeer van ontkenning en verwerping omver te werpen. Rabbijn Josef Karo beschrijft de beste manier waarop dit bereikt kan worden:

Het is goed als men de verdienste kan hebben om in deze wereld zijn leven op te geven voor *kiddoesj Hasjem*, met name iemand die levend verbrand wordt... want iemand die sterft door vuur is vergelijkbaar met een brandoffer, dat volledig verbrand wordt en omhoog stijgt naar de hemel; zijn lichaam gaat naar een grote en heilige plaats.

(*Maggied Meesjariem*⁴, *Wajjikra*)

Haran verkreeg de best rectificatie van zijn ziel en voor zijn generatie die mogelijk is. Voor zijn generatie, want hij zorgde voor een wanhopig nodig G-ddelijke manifestatie. Want volgens de versie van het verhaal in de Midrasj, getuigde zijn dood dat Avrams redding in feite een groot wonder was. Toeschouwers konden niet beweren dat Avram zichzelf van het vuur gered had met tovernarij, want hij was kennelijk niet in staat om zijn broer te redden. Zij hadden geen andere keuze dan toe te geven dat zijn redding te danken was aan de G-d, waarin Avram geloofde. Zelfs volgens de versie van de *Targoem* bewees Harans dood de authenticiteit van Avrams redding, want totdat Haran stierf, veronderstelden de toeschouwers dat hij Avram gered had met zijn tovernarij. Toen bleek dat hij zelfs niet in staat was zichzelf te redden, werd het duidelijk dat hij niet verantwoordelijk was voor de redding van Avram.

Zoals we gezien hebben miste Haran de eigenschap om zijn grote kwaliteiten te richten op de dienst aan Hasjem. Om dit te corrigeren stierf hij *kiddoesj Hasjem* door het vuur. Dit hielp hem het hoogst mogelijke niveau van binding met Hasjem te bereiken, zoals verklaard wordt door Rabbijn Josef Karo. Als zodanig werd het defect in zijn ziel, dat zich tijdens zijn leven als Haran gemanifesteerd had, gerectificeerd. Het kon nu gereïncarneerd worden in zijn volle glorie als Aharon HaKohen, een man met al de kwaliteiten van Haran, zowel als met de capaciteit om in voortdurend contact te staan met G-d.

3. Bereisjiet Rabba 38:6, 9.

4. *Magied Meesjariem* is een boek over Kabbala, geschreven door de auteur van de Sjoelchan Aroech, en gaat over zijn regelmatige communicatie met een engel.

MISJNA VAN DE WEEK

PEA – HOOFDSTUK ZES

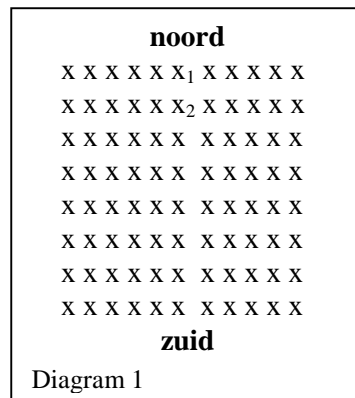
Misjna 6:3

רָאשֵׁי שׁוּרוֹת, הָעֶמֶר שֶׁפָּנְגְדוּ מוֹכִיחַ הָעֶמֶר שֶׁחֲזִיק בּוֹ לְהוֹלִיכּוֹ אֶל הָעִיר, וְשָׁחָו, מוֹדִים שְׂאִינוּ שִׁכְחָה :

[De schoof] aan het begin van de rij¹ of de schoof ertegenover² bewijst het. En ook als hij de schoof die hij vasthield om naar de stad te brengen vergat³, dan zijn ze⁴ het er overeens dat het geen *sjichecha* is.

Aantekeningen bij Misjna 6:3

- 1. Aan het begin van de rij** – Dit wordt in de volgende misjna verklaard (RAV).
- 2. Wanneer de schoven in rijen op het veld staan, zoals in het diagram, dan kan men de schoven rij voor rij verzamelen van west naar oost of rij voor rij van noord naar zuid.** Wanneer iemand de schoven in de bovenste rij van west naar oost verzamelt en één schoof (x₁) laat staan, dan is de schoof die in de volgende rij ernaast staat (x₂) de „schoof er tegenover”. Hij kan dan zeggen dat hij de schoof niet vergeten is, want hij zal hem meenemen als hij de volgende rij schoven ophaalt of als hij vervolgens de schoven van noord naar zuid gaat ophalen.
- 3. Of als hij een schoof al heeft opgepakt om die naar de stad te brengen en die even heeft neergezet en hem vervolgens is vergeten.**
- 4. Beit Sjammai en Beit Hillel.**

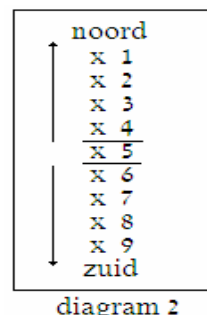
Misjna 6:4

וְאֵלוֹ הֵן רָאשֵׁי שׁוּרוֹת. שְׁנַיִם שֶׁהִתְחִילוּ מֵאֲמָצַע הַשׁוּרָה, זֶה פָּנּוּ לְצָפוֹן וְזֶה פָּנּוּ לְדָרוֹם, וְשָׁחָו לְפָנֵיהֶם וּלְאַחֲרֵיהֶם, אֵת שֶׁלְפָנֵיהֶם שִׁכְחָה, וְאֵת שֶׁלְאַחֲרֵיהֶם אִינוּ שִׁכְחָה. יָחִיד שֶׁהִתְחִיל מֵרֵאשׁ הַשׁוּרָה, וְשָׁחָ לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו, שֶׁלְפָנָיו אִינוּ שִׁכְחָה, וְשֶׁלְאַחֲרָיו שִׁכְחָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא בְּבַל תָּשׁוּב. זֶה הַכֹּל, כֹּל שֶׁהוּא בְּבַל תָּשׁוּב, שִׁכְחָה. וְשְׂאִינוּ בְּבַל תָּשׁוּב, אִינוּ שִׁכְחָה :

En dit is het begin van een rij¹: twee [mensen] die beginnen vanuit het midden van een rij², de één met zijn gezicht naar het noorden en één met zijn gezicht naar het zuiden en zij vergaten vóór hen³ en achter hen. Dan is wat vóór hen staat *sjichecha* maar wat achter hen staat⁴, is geen *sjichecha*⁵. Als iemand aan het begin van een rij begon⁶ en die vóór zich en achter zich vergat, dan is wat vóór hem staat geen *sjichecha* maar wat achter hem staat, is *sjichecha*, waarvoor geldt: „Je zult niet teruggaan”. Dit is de algemene regel: overal waar geldt: „Je zult niet teruggaan”⁷, dat telt als *sjichecha*. Maar waar niet geldt: „Je zult niet teruggaan,” daar is het geen *sjichecha*.

Aantekeningen bij Misjna 6:4

- 1. Deze Misjna geeft een nadere specificatie van wat verstaan wordt onder „het begin van een rij,”** zoals dat in de vorige Misjna genoemd werd.
- 2. Twee mensen die beginnen schoven te verzamelen vanuit het midden van een rij** – Een rij schoven. De één loopt in noordelijke richting [hij begint met schoof nr. 4 en verzamelt de schoven 1 t/m 4 in de rij] en de ander loopt in zuidelijke richting [hij begint bij schoof nr. 6 en verzamelt de schoven 6 t/m 9 in dezelfde rij]. (zie diagram 2) (RAV)
- 3. En zij vergeten vóór hen** – Nadat zij begonnen zijn de schoven te verzamelen, slaat ieder van hen [of één van hen] een schoof [die voor hem in de rij stond] over en vergeet die. Dan is dat *sjichecha* want er staat geschreven (in *Dewariem* 24:19): „Je zult niet teruggaan om hem op te halen”. (RAV)
- 4. Maar wat achter hen staat** – Wanneer zij [met hun ruggen naar elkaar toe in het midden van een rij] begonnen in te zamelen, de een met zijn gezicht naar het noorden [en hij begon bijv. bij schoof nummer 4 (zie diagram)] en de ander met zijn gezicht naar het zuiden [en hij begon bijv. bij schoof nr. 6] en er bleef één schoof [achter hun rug] tussen hen in staan [schoof nr. 5] en die vergeten zij (RAV).
- 5. Geen sjichecha:** Want zij hebben alle twee op elkaar vertrouwd, en daardoor werd het vergeten.
- 6. Een enkeling die aan het begin van een rij begon** – Dit is een verklaring van wat wij hierboven [in Misjna 6:3] leerden over de „hoofden van de rijen”, dat „de schoof ertegenover bewijst”. Bijvoorbeeld als er tien rijen zijn van ieder tien schoven, die gelegen zijn van noord naar zuid [zie diagram1]. En iemand begint aan het begin van een bepaalde rij [bijv. rij 2] en hij vergeet een schoof achter zich, dan is dat *sjichecha* want hij sloeg hem over en verzamelde wel de schoof ernaast, en dan geldt: „Je zult niet teruggaan”. Maar wanneer hij één of twee schoven aan het eind van een rij vergeet [bijv. x₁ en/of x₂], dat wil dus zeggen: vóór hem, en die laat hij liggen, dan zal hij terugkeren en beginnen met inzamelen bij het begin van de tweede rij en dan is dat geen *sjichecha*, want daarvan zeggen wij niet „keer niet terug”, want teruggaan naar de tweede rij wordt niet beschouwd als „teruggaan” [in de betekenis van Tora] want de rij schoven kan van oost naar west ingezameld worden. En dit is de betekenis van wat er hiervoor [in Misjna 6:3] stond, dat „de schoof die ernaast staat het bewijst”, namelijk dat de

andere schoven in een andere rij het bewijs zijn dat die, welke hij heeft laten liggen, niet vergeten zijn, maar dat het zijn bedoeling is er naar terug te keren als hij die andere rij inzamelt (RAV). [zie diagram op volgende bladzijde].

7. Overal waar men moet teruggaan om een vergeten schoof te halen, waardoor men het verbod op „ga niet terug” overtreedt.

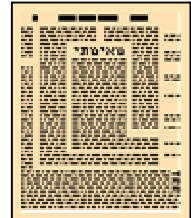
Vit de Talmoed

De belangrijkste onderwerpen van de Sjabbat 13

Daf 13a

De angst van schoolkinderen

De Gemara zegt, dat ondanks het feit dat de Geleerden verboden hebben om op Sjabbat bij het licht van een olielamp te lezen, om te voorkomen dat men misschien de lamp schuin houdt, als de olie opdraakt, hebben zij schoolkinderen toegestaan te lezen bij lamplicht, omdat zij uit angst voor hun leraar de lamp niet schuin zullen houden, want zij zitten voor hun leraar en steken geen hand uit, zonder dat hij daartoe opdracht geeft.

Vlees- en melkkost aan dezelfde tafel eten

Twee mensen die elkaar niet kennen, mogen aan dezelfde tafel eten, de één vlees en de andere melkkost en we zijn niet bang dat de één van het bord van de ander zal eten. Maar wanneer zij elkaar wel kennen, is het verboden, omdat te vrezen valt dat de één van het bord van de ander zal proeven en dan zouden zij vlees en melkkost samen eten.

Zo ook geldt voor een man en vrouw in de periode van haar *nida*-onreinheid (ongesteldheid), dat zij niet samen mogen eten aan één tafel, om te voorkomen dat zij tot verboden toenadering komen, tenzij zij een ongewoon voorwerp tussen zich in plaatsen, om hen aan de toestand te herinneren.

Daf 13b

Jullie zullen heilig zijn

Op deze daf wordt ook geleerd dat het verbod op toenadering tijdens *de nida*-periode niet alleen geldt voor een getrouwd stel, maar dat het ook geldt voor iedere aanraking met bloedverwanten, zoals er geschreven is (*Wajjikra* 18:6): Ieder man zal niet tot enige bloedverwant naderen om haar schaamte te ontbloten." Daarom geldt, dat een man en een vrouw die zich in haar *nida*-periode bevindt elkaar op geen enkele manier fysiek mogen aanraken.

De bovenkamer van Chananja ben Chizkia ben Garon

Tegen het einde van de periode van de Tweede Tempel, leefde er een Geleerde, Chananja ben Chizkia ben Garon genaamd, een vooraanstaand Geleerde in zijn tijd en gedurende een lange tijd van zijn leven had hij zich afgezonderd op zijn bovenkamer, om het boek *Jechezkel* te verklaren. Eens werd hij bezocht door alle Geleerden van Israël en men discussieerde daar met elkaar over allerlei halachische onderwerpen waarover een *machloket* bestond en toen zij op het punt stonden om de halacha vast te stellen naar de meerderheid van de meningen, zoals er gezegd is (*Sjemot* 23:2): „Ga volgens de meerderheid”, bleek dat de leerlingen van Sjammai daar in de meerderheid waren over de leerlingen van Hillel en dus werd de halacha daar volgens Sjammai vastgesteld. Op die dag werden 18 *gezerot* vastgesteld, waarvan de meeste betrekking hadden op voorschriften voor *tahara* en *toema*, welke op de volgende daf behandeld zullen worden.

Megillat Ta'aniet

De Gemara brengt een *Baraita* waarin gezegd wordt dat Chananja ben Chizkia ben Garon en zijn assistenten de *Megillat Ta'aniet* geschreven hebben, waarin al de datums geschreven staan waarop men niet mag vasten, omdat op die dagen een wonder gebeurd was, en daarom werden zij als kleine feestdagen vastgesteld. Het vasten-verbod op die dagen werd gehandhaafd tot kort na de Verwoesting van de Tweede Tempel, maar daarna werd het ongeldig verklaard ten gevolge van de vele *tsarot* die later op die dagen gebeurden (*Sj.A. O.Ch. 573*).

Praktische Halacha

Deel één: Het gedrag in de ochtend

Het overgieten van de handen 's ochtends (*netilat jadaïm*)

5. Het overgieten van de handen 's morgens verricht men op de volgende manier: men neemt de beker in zijn rechterhand op en geeft deze over naar zijn linkerhand. Eerst giet men [het water] over de rechterhand, daarna neemt men de beker in zijn rechterhand en giet men over zijn linkerhand. Zo doet men drie maal. Ook een linkshandige gooit het water eerst over wat voor iedereen de rechter hand is⁹. Volgens *Ma'asé Rav* was de *Gra* [de Gaon van Vilna] gewoon vier maal te overgieten¹⁰. Het is het beste om het water te gieten tot over het polsgewricht. Echter in noodgeval is het voldoende om het water te gieten tot en met het einde van de vingers.

6. Op 9 Av¹¹ en op Jom Kippoer¹² wast men niet verder dan de knokkels van de hand.

7. Men moet ook zijn gezicht wassen ter ere van zijn Schepper. Immers er is gezegd [Berésjiet 9:6]: „*Want naar het evenbeeld van G'd heeft Hij de mens gemaakt*”. Ook behoort men zijn mond te spoelen, wegens de aanwezige slijmslierten, maar niet op een algemene vastendag¹³. Immers men behoort de Grote Naam in heiligheid en reinheid uit te spreken. Daarna droogt men de handen af. Men dient er op te letten het gezicht goed af te drogen.¹⁴

8. Men moet de handen boven een bak of wastafel overgieten. Het is verboden van het reeds gebruikte water opnieuw gebruik te maken, omdat er een slechte geest op rust. Men laat het water daar waar geen mensen komen weglopen.¹⁵

9. Voor het overgieten mag men niet de mond, neus, ogen, oren, anus, etenswaren of de plaats van bloedtransfusie of een wond aanraken, omdat de slechte geest, die vóór het overgieten nog op de handen aanwezig is, daar schade kan toebrengen.¹⁶ Daarom moet men er op toezien dat ook kleine kinderen hun handen met water overgieten. Ook vrouwen moeten er op letten dat zij hun handen met water overgieten zoals mannen, want zij bereiden in de regel het voedsel¹⁷.

Het gebruik van een beker voor het handenwassen

10. Het is het beste om er op te letten, dat men bij het overgieten van de handen 's morgens een beker, vat of voorwerp, met water en menselijke kracht gebruikt, zoals bij het handen overgieten voor een maaltijd (zie verderop hoofdstuk 40). Als men echter in noodgeval aan de [bovengenoemde drie] voorwaarden niet volgens het voorschrift kan voldoen en men wil gaan dawwenen, mag men zijn handen overgieten uit elk voorwerp en met elke watersoort en zonder menselijke kracht*. Daarover mag men [ook] de beracha *al netilat jadajiem* [betreffende het overgieten van de handen] uitspreken. Wanneer men dichtbij een rivier is, of eventueel sneeuw bij de hand heeft, is het [in noodgeval] beter dat men zijn handen driemaal daarin onderdompelt, maar als men in het geheel geen water heeft, dient men zijn handen met iets af te vegen en dan de beracha *al nekiejoet jadajiem* [betreffende de reinheid van de handen] uit te spreken. Dit is voor het het *dawwenen* voldoende. Als men later geschikt water en een geschikt voorwerp [bijv. een beker] tegenkomt, moet men zijn handen alsnog volgens de regel overgieten, maar dan zonder de beracha uit te spreken.¹⁹

11. Er staat geschreven [*Tehilliem* 103:1]: „laat mijn ziel Hasjem zegenen en laten al mijn ingewanden Zijn Heilige Naam zegenen”. Aangezien de mens de Naam van G'd met alles wat in hem is moet zegenen, mag men geen beracha uitspreken of *dawwenen* voordat men zijn ingewanden en blaas heeft geledigd. 's Morgens, wanneer men opstaat, moet men gewoonlijk zijn behoefte doen of tenminste plassen. Daarom mag men de beracha *al netilat jadajiem* niet uitspreken bij het handen overgieten, voordat men naar de w.c. is geweest. Daarna wast men zijn handen nogmaals. Pas dan spreekt men de beracha *al netilat jadajiem* uit. Het verdient de voorkeur te wachten met de beracha *al netilat jadajiem* en die welke men zegt nadat men zijn behoefte heeft gedaan, totdat men dit voor het laatst gedaan heeft vóór de tefilla²⁰. Daarna zegt men de beracha *asjèr jatsar* [die gevormd heeft] en men vervolgt met de beracha over het Tora leren en met de beracha *Elokaj nesjama* [mijn G'd, de ziel. . .] enz.²¹ Als men niet anders kan mag men zijn handen ook overgieten nadat men alleen geplast heeft²². En als men niet naar de w.c. hoeft, overgiet men zijn handen en zegt de beracha *al netilat jadajiem* en ook de beracha *asjèr jatsar*, enz.²³

* Maar wel met een minimum hoeveelheid water van één *revi'iet* [volgens de *Chafets Chaiem* 86 ml, volgens *Igrot Moshe* 121 ml., volgens de *Chazon Iesj* 150 ml].

Bronnen van de Halacha

9. M.B. 4:22; **10.** M.B. 4:10; **11.** M.B. 554:21; **12.** Sj.A. 613:2; **13.** M.B. 4:9; **14.** KSA 2:3; **15.** KSA 2:4; **16.** KSA 2:5; **17.** M.B. 4:10; **19.** KSA 2:6; **20.** M.B. 4:4; **21.** KSA 2:7; **22.** M.B. 6:9; **23.** Rema 4:1.